

East & North
FINLAND

Itä- & Pohjois-
SUOMI

EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2021-2027 Itä- ja Pohjois-Suomen alueellinen ohjelmavalmistelu

29.5.2019

Päivi Keisanen

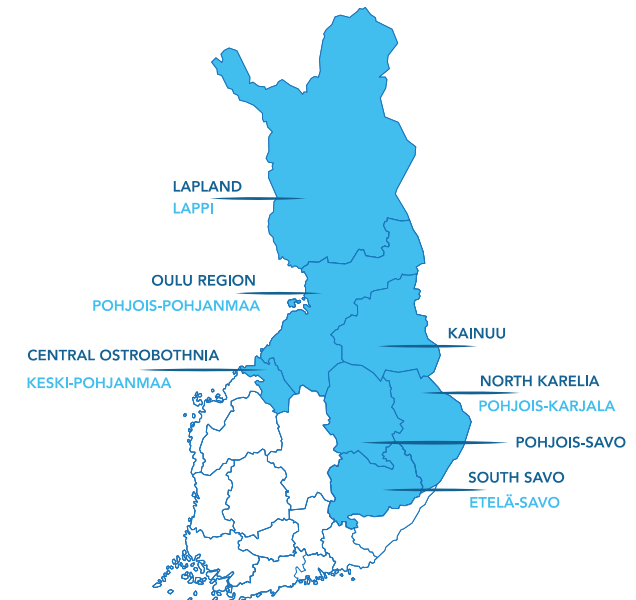
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Itä- ja Pohjois-Suomen alueellisen valmistelun pääsihteeri
paivi.keisanen@pohjois-pohjanmaa.fi, p. 050 4310605

Itä- ja Pohjois-Suomen esitys: RR-ohjelman painopisteiksi pk-yritysten uudistuminen ja kasvu, kilpailukyky sekä työllisyys ja osaaminen

- Tavoitteena alueiden kehittämistarpeisiin perustuva elinkeinoelämälähtöinen kehittämis- ja rahoitusohjelma. Ohjelman tulee paitsi mahdollistaa, myös motivoida.
- Ohjelman tulee olla joustava ja reagoiva, siinä tulee huomioida:
 - Maakuntien erilaiset kehittämistarpeet
 - Kehittämisvälineitä muuttuviin suhdanteisiin
 - Kehittämisvälineitä erilaistuville kaupunki- ja maaseutualueille
- Itä- ja Pohjois-Suomi esittää omaa rakennerahasto-ohjelmaa. Asiasta päättää seuraava hallitus.

Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema vaatii hallitusohjelmakirjauksen

Hallitusohjelmassa tulee linjata:

- **Itä- ja Pohjois-Suomen asema koheesipolitiikassa turvataan**
- Esitys: ”EU:n koheesipolitiikassa turvataan Suomen perusrahoitus ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuki. Itä- ja Pohjois-Suomen olosuhteet, kuten heikompi bkt-taso, harva asutus ja muut erityishaasteet otetaan huomioon ja alueen tukien pysyvyys varmistetaan ja niiden taso vastaa kuluvan ohjelmakauden rahoitusta.”

Varojen kohdentamista Itä- ja Pohjois-Suomeen tukevat

- EU:n käyttämät varojen laskentakriteerit, tärkeimpänä IP-aluetta koskettava harvan asutuksen kriteeri
- EU-lainsäädäntö ja Suomen EU-liittymissopimus
- Kansallisten kehittämisvarojen kohdentaminen pääosin Etelä- ja Länsi-Suomeen

Suomen saanto EU:n alue- ja rakennepolitiikasta 2021–2027

- Suomen saanto kasvamassa nykykauteen verrattuna vajaat 100 miljoonaa euroa
- Koheesio politiikan määrärahat pienenevät noin 10 % EU-tasolla

HUOM! Esityksessä olevat numerot on pyöristetty ja ne voivat vielä tarkentua!

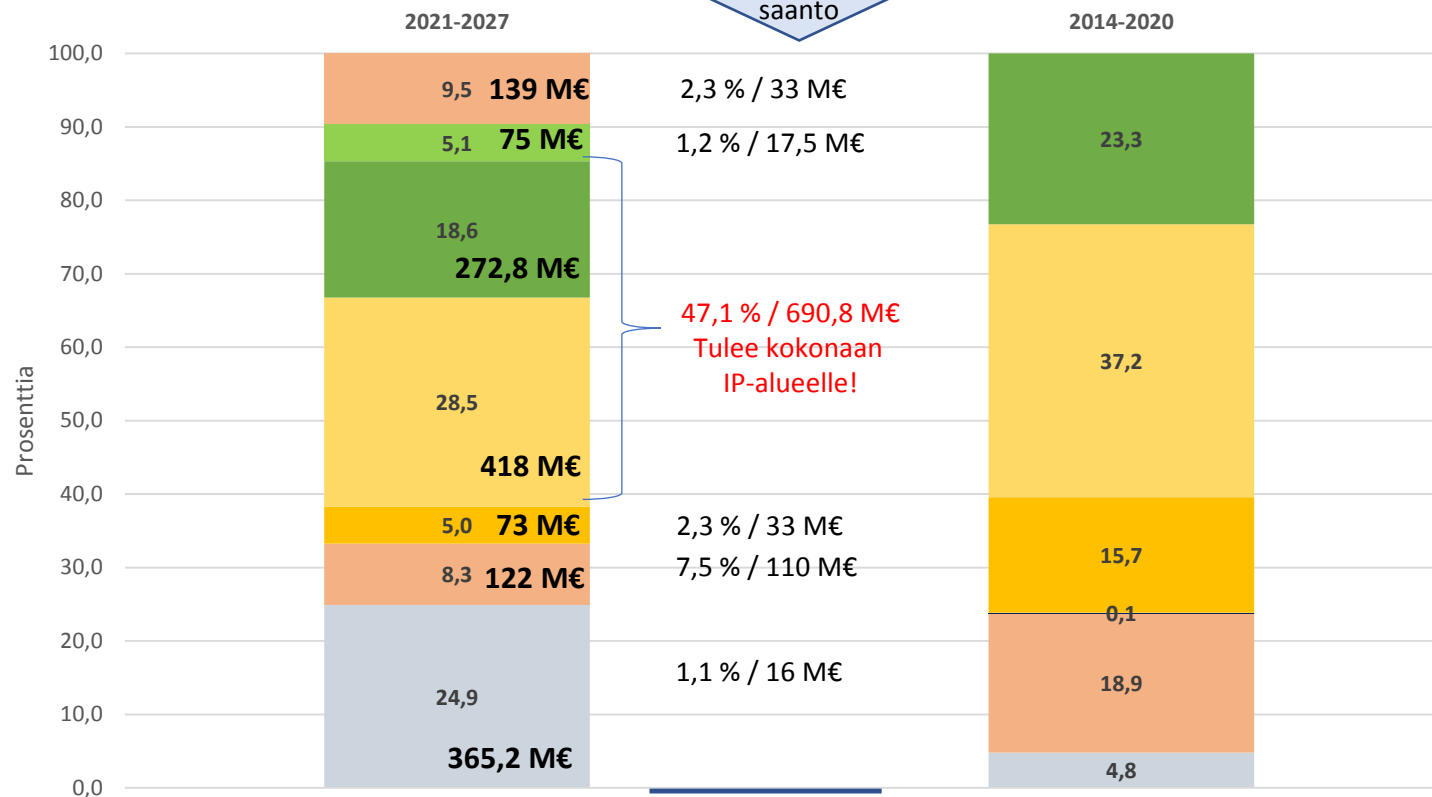
Suomen saanto	M euroa	%
Investoinnit kasvuun ja työhön (rakennerahasto-ohjelmat), josta:	1 485	92,8
<i>Siirtymäalueet (ml. Itä- ja Pohjois-Suomi)</i>	<i>1 032,7</i>	<i>64,6</i>
<i>Kehittyneemmät alueet</i>	<i>179,5</i>	<i>11,2</i>
<i>Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuki (NSPA) (koskettaa vain Itä- ja Pohjois-Suomea)</i>	<i>272,8</i>	<i>17,0</i>
Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg)	115,0	7,2
Yhteensä	1 600,0	100,0

Suomen saanto kriteereittäin (%)

IP-alueen saanto: 61,5 %, 900,3 M€ (kausi 2014-2020: 77,2 %)

Koko Suomen saanto: 1 465 M€

- BKT
- Työttömyys/työllisyys
- Koulutus
- Väestö
- Harva-asutus
- NSPA erityisrahoitus
- Ilmastomuutos
- Muuttoliike

Lähde:

Kansallinen saanto kriteereittäin: TEM

IP-alueen saanto: Pohjois-Pohjanmaan liitto

IP-alueen saanto on arvio käytettävissä olevan informaation pohjalta. Laskentaa tarkennetaan. Virhemarginaali 100 M€: **IP-saanto on vähintään 55 %.**

Toimintapoliittiset kokonaisuudet komission esityksessä EAKR ja ESR +

Viisi teemaa:

- **Älykkäämpi Eurooppa** (kilpailukyky, digitaalinen muutos, yrittäjyys, innovaatiot, osallistava kasvu, teollisuuden muutoshaasteet globalisaatioon, kiertotalouteen ja ilmastonmuutokseen liittyen)
- **Vihreämpi vähähiilinen Eurooppa** (puhtaat energiaratkaisut, energiatehokkuus, siirtyminen vähähiiliseen talouteen, uusiutuva energia, innovatiiviset vähähiiliset teknologiat, tuki vihreille ja sinisille investoinneille, kestävä luonnonvarojen hallinta, kiertotalous, sopeutuminen ilmastonmuutokseen)
- **Verkostoituneempi Eurooppa** (liikkuvuus, energia ja alueelliset ICT-yhteydet, kestävä liikenne, älykkäät energiaverkot, nopeat digitaaliset yhteydet)
- **Sosiaalisempi Eurooppa** (ESR+:n tuki sosiaalisten oikeuksien pilarin toimiin, erityisesti työllisyyden edistäminen, koulutus ja elinikäinen oppiminen, sosiaalinen osallisuus sekä terveys ja sosiaalinen innovointi)
- **Kansalaisten Eurooppa** (kaupunki- ja maaseutualueiden paikallinen kehittäminen)

Kaupunkikehittämiseen 6 % jäsenvaltion EAKR-potista – voi mahd. nousta 10 %:iin

Sosiaalisen osallisuuden edistämiseen väh. 25 % ESR+ varoista.

Komissio näkemys osana eurooppalaista talouden ohjausjaksoa: Suomen tulisi keskittää RR-varat kahteen kokonaisuuteen: Älykkäämpi Eurooppa ja Sosiaalisempi Eurooppa.

Linkki komission maaraporttiin (Koheesiopolitiikka liite D):

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-finland_en.pdf

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-finland_fi.pdf

Itä- ja Pohjois-Suomen esitys ohjelmarakenteeksi

TL 1 EAKR Älykkäämpi Eurooppa: Kestävästi kilpailukykyinen Itä- ja Pohjois-Suomi

- Toimenpidekokonaisuus 1: Pk-yritystoiminnan kestävä kehittäminen
 - 1.1. Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen lisääminen
 - 1.2. Pk-yritysten kilpailukykyä edistävät toimintaympäristöt (NSPA)
- Toimenpidekokonaisuus 2: Elinkeinoelämälähtöisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan lisääminen

TL 2 ESR Sosialisempi Eurooppa: Työtä ja osaamista – hyvinvoiva Itä- ja Pohjois-Suomi

- Toimenpidekokonaisuus 1: Osaaminen ja työn murros
- Toimenpidekokonaisuus 2: Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentäminen
- Ilmastotavoitteet valtavirtaistetaan osaksi kaikkia EAKR-toimenpidekokonaisuuksia.
- Mikäli pk-yritystoimintaa tukevia liikenne- ja laajakaistainvestointeja ei voida rahoittaa Älykkäämpi Eurooppa -toimintapoliittisesta teemasta, esitetään Saavutettavampi Eurooppa- toimintapoliittista teemaa mukaan ohjelmaan.
- Mikäli ilmastotavoitteiden mittaaminen Älykkäämpi Eurooppa TPT:ssa osoittautuu ongelmaksi laaja-alaisen ohjelman kannalta, on harkittava mukaan Vihreämpi Eurooppa TPT:a.
- Älykkäämpi Eurooppa TPT:n kaikki neljä erityistavoitetta mukaan ohjelmaan. Sosialisempi Eurooppa erityistavoitteita tulee täsmentää ja yhdistää sisältöjen osalta.
- NSPA-rahoitus kohdennetaan pk-yritysten kilpailukykyä edistäviin toimintaympäristöihin (ml. pienimuotoinen liikenne- ja laajakaistainfrastrukturi ja kasvua edistävät julkiset investoinnit) ja vetovoimatekijöiden kehittämiseen. NSPA-rahoituksen tulee olla kokonaisuudessaan EAKR-rahoitusta.

- Valmistellaan
- EAKR ja ESR sisällöt
- Rahoituskehykset
 - Tukimuodot
 - Indikaattorit
 - Hankehallinto
- Toimeenpanon rakenteet
 - Tietojärjestelmät
- Kansallinen lainsäädäntö

Valmistelun eteneminen

- IP ja ELSA-alueet ovat antaneet 12.4. omat näkemyksensä ohjelman sisältölinjauksista
- Valmistelijat työstävät sisältöä, tavoitteita, painopisteitä ja toimenpiteitä eteenpäin touko-kesäkuussa (EAKR, ESR, arviointi, hallinto, rahoitusinstrumentit)
- Ensimmäinen epävirallinen neuvottelu komission kanssa 4.6., jolloin esillä valmistelun tiekartta ja aikataulu sekä alustavaa näkemysten vaihtoa ohjelmatyön sisällöistä
- Sisällöllistä työtä jatketaan lomien jälkeen tavoitteena poliittinen linjaus syksyllä, jonka jälkeen
 - Valmistelu jatkuu tarkempien toimenpiteiden, tukimuotojen ja indikaattorien määrittelyllä
 - Ohjelmaluonnos komission epäviralliseen tarkasteluun v. 2020 ensimmäisellä puoliskolla
 - Lainsäädäntötyön valmistelu käynnistymässä, perustetaan lakityöryhmä
 - Hallinnon ja toimeenpanon valmistelu etenee
 - Hallintojaosto työstää parhaillaan yksinkertaistettuja kustannusmalleja, palkkakustannusten hyväksyttävyyttä, tulojen ja yksityisen rahoituksen määrittelyä, DM-toimia yms

Tavoitellut muutokset EAKR-sisältöön

- **Ilmastotoimiin** aikaisempaa laajempi, horisontaalinen sisältö
- Pk-yritysten kasvua edistävät **julkiset investoinnit** mahdolliseksi (ml. pienen mittakaavan liikenne- ja laajakaistainfrastruktuuri)
- **Kansainvälinen yhteistyö mahdolliseksi**, TKI-ekosysteemien toimijoiden kytkeytyminen aikaisempaa paremmin kansainvälisiin arvoverkkoihin.
- **Liikenteen kehittäminen** aikaisempaa laajemmin
- **Osaamiseen** liittyviä sisältöjä myös EAKR-rahoitukseen (innovaatio-, liiketoiminta- ja KV-osaaminen)
- **Digitalisaation** hyödyntäminen yksityisen ja julkisen sektorin haasteissa (mm. alustatalouden mahdollisuudet, koulutus, liikenne, älykaupungit, älymaaseutu)
- **Rahoitusinstrumentit** palvelemaan paremmin Itä- ja Pohjois-Suomen kasvuyritysten vakuus- ja kokonaisrahoitusta ja riskinkantokykyä pääomarahoitusinstrumentein

Tavoitellut muutokset ESR-sisältöön

- Työllisyys- ja elinkeinopolitiikkaa pitää lähentää toisiinsa
- Työn murroksesta kohti korkeaa työllisyyttä työn ja työvoiman liikkuvuutta edistämällä
- Älykkään erikoistumisen tukeminen myös ESR-toimenpitein
- Koulutuksen ja tutkimuksen innovaatiopotentialin parempi hyödyntäminen kasvun tukena
- Palvelujen saavutettavuuteen parannuksia harvan asutuksen alueella
- Yrittäjyyteen ja pk-yritysten osaamiseen ja johtamiseen ja muutoksiin sopeutumiseen lisää tukea
- Hyvinvointieroihin puuttuminen selkeämmin mukaan
- Työperäiseen maahanmuuttoon yrityslähtöisiä ratkaisuja

Kunnat ja kaupungit alueiden kehittäjinä

Kunnille aikaisempaa laajemmin kehittämismahdollisuuksia

- Kunnilla ja kaupungeilla on merkittävä rooli mm. elinkeinopolitiikassa, innovaatioalustoina, vähähiilisen yhteiskunnan, digitalisaation, koulutuksen ja osallisuuden edistämisessä.
- Itä- ja Pohjois-Suomen **harvan asutuksen alueella kuntien rooli on keskeinen** alueen elinkeinojen, koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien kehittäjänä ja mahdollistajana.

Kaupunkialueille kohdistuu suurin osa RR-varoista siellä sijaitsevien kehittämisorganisaatioiden ja yritysten vuoksi. Tästä syystä kaupunki-instrumenttiin korkeintaan 6 % EAKR-rahoituksesta

- Erityiseen kaupunki-instrumenttiin tulee kohdentaa minimiosuus, korkeintaan 6 % EAKR-rahoituksesta, koska suurin osa ohjelman rahoituksesta tulee kohdistumaan joka tapauksessa kaupunkialueille.
- Kaupunki-instrumentin suunnittelussa tulee huomioida kaupunkien monimuotoisuus ja kohteena tulee olla eri kokoisia kaupunkeja Itä- ja Pohjois-Suomesta.
- **Temaattiset kaupunkiverkostot** mahdollistavat erilaisten kaupunkien yhteistyön ja kehittämisen kaupunki-instrumentin avulla.
- Kaupunki-instrumentin valmistelussa on huomioitava, että kaupunkikehitys ei saa eriytyä muusta aluekehittämisen kokonaisuudesta. Rahoitustoiminnassa tulee pystyä tarkastelemaan maakuntaa kokonaisuutena. Hallintomallin ja koordinaation tulee olla rakenteeltaan kevyt ja nojautua rakennerahastojen päätöksentekojärjestelmään.

Joustava kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen malli, ei monirahastoista CLLD-toimintamallia

- Monirahastaisen CLLD-toimintamallin sijaan esitetään joustavaa kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen mallia, jossa toimintaa rahoitetaan RR-päätöksentekojärjestelmän mukaisesti hankemuotoisesti, pohjautuen kansalaistoimijälähtöisiin kehittämissuunnitelmiin, mahdollistaen molempien rahastojen hyödyntämisen (pl. Yritystuet)
- Itä-Suomessa on kehitetty hyvä ja joustava toimintamalli asiaan.
- Oulussa toimii ESR-rahoituksella Kaaos-hanke, palkittu Eurocities-verkostossa

Valtakunnallisten toimintatapojen uudistaminen alueiden tarpeisiin perustuvaksi ylimaakunnalliseksi yhteistyöksi

- Kuluvalla ohjelmakaudella valtakunnallisiin teemoihin käytetään 25 % ESR ja 10 % EAKR-myöntövaltuuksista.
- Toimintamalli ja –prosessi on jäykkä eikä strategiatason vuorovaikutusta alueiden tarpeisiin ole
- Toimintamalli tulee uudistaa siten, että toiminta perustuu joustavasti alueiden valitsemiin yhteisiin kehittämistarpeisiin
- Lähtökohtia:
 - Alueiden valitsemiin tarpeisiin pohjautuva sisältölähtöinen valmistelu
 - Rahoitus kohdennetaan maakunnissa tarkoituksenmukaisesti tarpeiden ja ratkaisujen mukaan
 - Toimintamallin on oltava joustava ja sen tulee reagoida muuttuviin tarpeisiin ja nouseviin ilmiöihin
 - Koordinaatio hoidetaan maakuntien välisenä yhteistyönä. Koordinaatiossa ja seurannassa hyödynnetään digitaalisia järjestelmiä
 - Ei etukäteen hallinnonalakohtaisia korvamerkkauksia. Yhteensovitus alueiden ja ministeriöiden kesken aluekehityskeskusteluissa
- Ylimaakunnalliset teemat valittaisiin maakuntaohjelmien ja mm. älykkään erikoistumisen strategioiden pohjalta.
- Huomioitava, että kaupunki-instrumentin toimet (max. 6 % EAKR) ovat ylimaakunnallista kehittämistä. IP-alue suosittelee temaattisia verkostoja nykyistä laajemmalle kaupunkiryhmälle.

ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN
ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN
YHTEISET NOSTOT

YHTEISET SISÄLLÖT
Tukemassa kestävästä kehitystä
ja jalostusasteen kasvattamista

KASVUALAT
Itä-Pohjois-Suomen alueen
temaattiset älykkään
erikoistumisen väitteet

Rakennerahastojen, CAP27-suunnitelmaan ja EMKR-varoihin sisältyvien toimenpiteiden yhteensovitus

Laajakaistaverkkojen rakentaminen on tehtävä ensisijaisesti kansallisilla varoilla, mutta lisäksi esitetään, että laajakaistarakentaminen sisältyy sekä rakennerahasto-ohjelmaan että CAP27 suunnitelmaan.

Rakennerahasto ja EMKR –varoin voidaan tukea koko IP-aluetta. CAP27 suunnitelman kehittämisvarat on tarkoitettu maaseudun kehittämiseen kaupunkialueiden ulkopuolelle. Maantieteellisesti CAP27 suunnitelman kehittämisvarat painottuvat maaseutuluokituksessa ns. harvaan asutulle alueelle ja ydinmaaseutualueelle taajamien ulkopuolelle.

Rahastojen yhteen sovitettavia teemoja ovat ainakin yritysten kehittäminen, osaaminen, ympäristötoimet, infrastruktuurirakentaminen ja digitalisaatio. Ohjelmien valmistelun edetessä tulee tarkentaa erityisesti laajakaistarakentamiseen, bio- ja kiertotalouteen, matkailuun, elintarviketeollisuuteen, kalaan perustuvaan yritystoimintaan, maaseudun yritystoiminnan kehittämiseen sekä paikallislähtöiseen kehittämiseen liittyvää yhteensovitusta.

Rahastojen kesken pyritään täydentävyyteen, mikä ei kuitenkaan tarkoita poissulkevia rajoja työnjaossa. Yhteensovitus tehdään alueellisella tasolla, keskeisenä yhteensovittamisen välineenä maakuntaohjelmat ja niiden toimeenpanosuunnitelmat. **Asiakasrajapinnassa tehtävä yhteensovitus on keskeisessä roolissa.**

Hallinnon ja kansallisen lainsäädännön valmistelu osana ohjelmavalmistelua

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

TL 1 Älykkäämpi Eurooppa – Kestävästi kilpailukykyinen Itä- ja Pohjois-Suomi

Pk-yritystoiminnan kestävä kehittäminen

- 1.1. Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen lisääminen
- 1.2. Pk-yritysten kilpailukykyä edistävät toimintaympäristöt (NSPA)

TAVOITTEET

- Uusien yritysten ja uuden liiketoiminnan syntyminen
- Yritysten kasvun, kannattavuuden, kansainvälistymisen ja viennin lisääntyminen
- Tuotannon jalostusarvon nostaminen ja tuottavuuden lisääminen
- Yritysten energia- ja materiaalitehokkuuden parantuminen
- Elinkeinojen uudistuminen, elinkeinorakenteen monipuolistuminen sekä teollisuuden ja palvelujen uudistuminen
- Yritysten kokonaisrahoituksen ja vakuusmahdollisuuksien parantaminen isoja investointeja ja kehittämistoimenpiteitä varten
- Investointien lisääminen Itä- ja Pohjois-Suomeen
- Työvoiman saatavuuden varmistaminen
- Yritysten toimintaympäristön kehittyminen Itä- ja Pohjois-Suomessa (NSPA)
- Vetovoiman, pitovoiman ja kehittämisdynamiikan lisääminen yritysten, investointien ja osaavan työvoiman saamiseksi (NSPA)

TL 1 Älykkäämpi Eurooppa – Kestävästi kilpailukykyinen Itä- ja Pohjois-Suomi

Elinkeinoelämälähtöisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan lisääminen

TAVOITTEET

Elinkeinoelämälähtöisen TKI-toiminnan lisääminen

- Yksityisen ja julkisen sektorin T&K&I-yhteistyötä ja yritysten kasvua tukevien innovaatioekosysteemien, klustereiden ja temaattisten kokonaisuuksien kehittyminen
- Teknologiamurroksen ja digitalisaation hyödyntäminen elinkeinotoiminnassa ja julkisella sektorilla
- T&K&I-panostusten kasvattaminen alueellisten vahvuuksien pohjalta, erityisesti älykkään erikoistumisen painoaloilla
- Tutkimuksen kaupallistaminen ja markkinarelevanssin lisääminen
- T&K&I-ekosysteemien kytkeytyminen ylimaakunnallisiin ja kansainvälisiin arvoverkkoihin

Vähähiilisen yhteiskunnan edistäminen

- Vähähiilistä yhteiskuntaa edistävien prosessien edistäminen
- Uusiutuviin luonnonvaroihin pohjautuvan TKI-toiminnan, innovaatioiden ja liiketoiminnan lisääntyminen, monipuolistuminen ja kansainvälistyminen
- Energia- ja materiaalitehokkuuden parantuminen
- Energiantuotannon ja kuluttamisen painottuminen uusiutuvaan energiaan
- Yhdyskuntien ja teollisuuden jätteen määrän vähentyminen, jätevesikuormituksen pieneneminen ja jätteiden ja sivuvirtojen hyödyntämisen lisääminen

Liikenteen ja logistiikan älykäs ja kestävä kehittäminen

- Elinkeinoelämän tarpeiden mukaisten liikenne- ja logistiikkayhteyksien, -järjestelmien ja -palvelujen kehittäminen
- Älykkään logistiikan ratkaisujen hyödyntäminen
- Elinkeinoelämää ja kansalaisia palvelevien liikenneyhteyksien ja kuljetus- ja matkaketjujen toimivuus
- Eri liikkumismuotojen yhdistäminen
- Kestävään, vähäpäästöiseen liikenteeseen siirtyminen uusiutuvia polttoaineiden ja julkisen liikenteen lisääntyvän käytön kautta koko alueella
- Liikkumisen tarpeen väheneminen digitaalisuuden hyödyntämisen ja sähköisten palvelujen kehittymisen ja käyttöönoton kautta

Digitalisaation vaatimien laajakaistayhteyksien kehittäminen

- Tehokkaiden ja toimintavarmojen tietoliikenneyhteyksien saaminen kattavasti koko alueelle eri ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien yhteensovituksen kautta

TL 2 ESR Sosiaalisempi Eurooppa: Työtä ja osaamista – hyvinvoiva Itä- ja Pohjois-Suomi

Toimenpidekokonaisuus: Osaaminen ja työn murros

TAVOITTEET

- Edistetään korkeaa työllisyyttä sekä työn ja työvoiman liikkuvuutta
- Turvataan osaavan työvoiman saatavuus
- Edistetään koulutuksen saavutettavuutta ja laatua
- Tuetaan yrittäjyyden ja itsensä työllistämisen edellytyksiä
- Edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien kotoutumista
- Edistetään ihmisten jatkuvan oppimisen toteutumista ja digitaalisen välineiden hyödyntämistä oppimisessa

TAVOITTEET

- Tuetaan koulutuksen ja työelämän nivelvaiheiden joustavia siirtymiä
- Tuetaan alueen innovaatiopotentialin hyödyntämistä alueen yrityksissä
- Parannetaan yritysten, työorganisaatioiden ja ihmisten kykyä sopeutua muutoksiin

Toimenpidekokonaisuus: Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentäminen

TAVOITTEET

- Nuorten (erityisesti miesten) syrjäytymisen ehkäisy, työ- ja toimintakyvyn vahvistuminen ja oman polun löytäminen
- Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien työkäisten kiinnittyminen työelämään
- Maahanmuuttajien ja muiden erityisryhmien yhteiskuntaan integroituminen, työelämään kiinnittyminen ja aktiivinen osallisuus
- Sosio-ekonomisten hyvinvointierojen kaventaminen
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamallien kehittäminen

TAVOITTEET

- Sosiaalisen osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen
- Hyvien väestösuhteiden vahvistuminen
- Nuorten yhteiskuntaan kiinnittyminen, osallistuminen ja vaikuttaminen

Rakennerahastot ovat merkittävässä roolissa Itä- ja Pohjois-Suomen elinvoiman kehittämisessä

Tavoitteena
Itä- ja Pohjois-Suomen elinvoimaan ja kasvuun
vaikuttava ja moderni ohjelma

